

YRSA SIGURDARDÓTTIR

SMEULEND VUUR

the house of books

Oorspronkelijke titel

Aska (Ashes to Dust)

Uitgave

Copyright © 2007 by Yrsa Sigurdardóttir

This book is published by arrangement with Literary Agency Wandel Cruse, Paris

Copyright voor het Nederlandse taalgebied © 2012 by The House of Books,

Vianen/Antwerpen

Vertaling

AnneMarie Lodewijk

Omslagontwerp

Wil Immink Design

Omslagfoto

Hollandse Hoogte/Arcangel Images Ltd

Foto auteur

© Sigurjón Ragnar

Opmaak binnenwerk

ZetSpiegel, Best

ISBN 978 90 443 3375 6

D/2012/8899/80

NUR 332

www.thehouseofbooks.com

All rights reserved.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inleiding

ZE HAD DE DOOD VAAK GEZIEN als een aantrekkelijk alternatief. Vandaag had ze dat gevoel echter niet, wat eigenlijk jammer was, gezien de omstandigheden. Toen haar vader na een zware strijd tegen kanker was overleden, had zij zich afgevraagd wat de zin van alles was. Wat is een leven welbeschouwd toch kort en onbeduidend, had ze gedacht. Haar vader was de spil geweest van hun kleine gezin, maar enkele maanden later kostte het haar al moeite zich zonder behulp van een foto zijn gezicht voor de geest te halen. En zij had nog wel de hechtste band met hem gehad – hoe snel vergaten anderen hem dan wel niet? Wanneer haar moeder eenmaal was overleden, en zijzelf en haar zus, zou niemand zich hem meer herinneren en zou het zijn alsof hij nooit een voet op deze aarde had gezet. Die gedachte vervulde haar met wanhoop. En nu zij zich geconfronteerd zag met haar eigen lot, besefte ze dat haar verhaal nooit verteld zou worden. Ze zou nooit de kans krijgen schoon schip te maken, zoals ze van plan was geweest. Niemand anders zou dit begrijpen, laat staan de gebeurtenissen kunnen verklaren die haar recentelijk waren overkomen. Alles werd zwart, maar ze slaagde erin de duisternis op afstand te houden. Ze wist dat ze er, wanneer het weer gebeurde, waarschijnlijk geen weerstand meer aan zou kunnen bieden.

Als ze niet zo zwak en in de war was, kon ze in elk geval een poging doen zich te verweren, in plaats van hier te liggen en het te laten gebeuren. Er moest haar een verdovend middel zijn toegediend; deze slaperigheid was niet natuurlijk. Op het nachtkastje stond een potje pillen dat ze daar voor zover ze wist niet zelf had neergezet, maar toen ze haar ogen tot spleetjes kneep kon ze lezen dat het de krachtige pijnstillers waren die ze na haar laatste operatie mee naar huis had gekregen. Het flesje had maandenlang onaangeroerd in haar medicijnkastje gestaan en het was ondenkbaar dat ze het zelf had gepakt, laat staan dat ze er een groot aantal van had ingenomen. Ze kon zich niet herinneren ze te hebben geslikt, dus waren ze waarschijnlijk in haar eten gedaan. Ze herinnerde zich de smaak van de pillen nog maar al te goed en het bestond gewoon niet dat de wijn die ze had gedronken die smaak had weten te maskeren. De gore smaak van braaksel in haar mond kwam niet van de pillen – maar dat wilde in feite nog niets zeggen. Ze begon weer te kokhalzen en kneep haar ogen dicht, ook al was ze bang dat ze straks niet meer in staat zou zijn ze te openen. Deze angst bleek ongegrond, want ze vlogen vanzelf open toen er opeens iets zwaars op haar neerdaalde en alle lucht uit haar longen werd geperst. Haar ogen werden bedekt door een ijskoude hand, die het licht wegnam.

Haar bonzende hart begon nog wilder te kloppen toen een andere hand haar mond openwrikte en vreemde vingers zich een weg naar binnen baanden. Haar voeten maakten machteloze trapbewegingen. Haar tong werd naar buiten getrokken en even later voelde ze een gemene prik. Een pijnlijke warmte verspreidde zich langzaam over en door haar tong, en ze begreep dat er iets in het zachte weefsel werd geïnjecteerd. Toen haar tong werd losgelaten, greep de hand haar neus.

Haar gedachten werden minder helder, waziger. Lag ze misschien in een ziekenhuis en werd ze behandeld door een arts? Ze kon haar ogen niet opendoen en omdat haar neus werd dichtgeknepen kon ze ook niets ruiken, maar ze hoopte dat dit het geval was. Een zachte fluistering in haar oor: ‘Het is bijna voorbij – ontspan je maar’. Was dat een dokter of een verpleegster? Ze trachtte

zich vergeefs te herinneren wie er bij haar waren geweest voordat ze duizelig was geworden en was begonnen met overgeven. Ze was ervan overtuigd dat ze het wist, maar kon zich met de beste wil van de wereld de naam of het gezicht van haar bezoeker niet herinneren. Opeens schoot haar te binnen dat ze nog een verjaardagscadeau moest kopen voor haar zus. Wat zou ze haar geven? Een trui misschien? Er waren zoveel mooie truien om uit te kiezen. Maar toen realiseerde ze zich dat dit niet het moment of de plek was om over zoiets na te denken. Wat haar eraan herinnerde dat ze niet alleen niet wist waar ze was, maar ook niet hoe laat het was. Was het dag of nacht? Hoeveel tijd was er verstreken sinds die injectie in haar tong – als dat ooit echt was gebeurd? Haar neus kwam weer vrij, haar mond werd weer opengetrokken en de vingers kwamen weer naar binnen. Ze herkende ze aan hun zeepsmaak. Ze betastten haar tong en ze voelde dat er iets mis was. Ze probeerde haar tong te bewegen, zonder succes. Was het misschien een beroerte? Bij een beroerte kon je dergelijke symptomen hebben. Wat kon het anders zijn? Ze kon niet denken. Opeens drukten de vingers stevig tegen haar tong, rolden hem op en duwden hem achter in haar keel. Hoezeer ze zich ook verzette tegen de dodelijke greep, hij liet niet los. De knieën van degene die boven op haar zat, drukten haar handen langs haar zij. In haar wanhoop probeerde ze zich alles te herinneren wat ze van beroertes wist, maar ze wist niet meer of verlamming van de tong tot de symptomen behoorde.

Vervormde verwensing, die klonken alsof ze vanuit een hol vat kwamen of vanaf het einde van een lange tunnel, galmden door haar hoofd. Ze wist niet of ze zich maar wat inbeelde, of dat ze afkomstig waren van degene die bezig was haar mond te mishandelen. Ze probeerde iets te zeggen, in de verwachting dat haar stem net zo zou klinken als wanneer ze bij de tandarts iets trachtte te zeggen – wat haar eraan herinnerde dat ze een afspraak moest maken – maar het enige wat eruit kwam was een gekerm dat helemaal uit haar onderbuik leek te komen. Haar tong wilde, ondanks herhaalde signalen vanuit haar hersenen, nog steeds niet bewegen, zodat het voor haar onmogelijk was

klanken in woorden om te zetten. Plotseling drukten de vingers er nog harder tegen. Ze kon haar tong heel goed voelen, ook al kon ze hem niet bewegen, en ze kokhalsde toen hij nog dieper in haar keel werd geduwd. Ze sperde haar ogen wijd open en staarde naar de vertrouwde plafondplaten.

De vingers lieten haar tong los en het gewicht verdween van haar bovenlichaam en handen, maar dit bood geen enkele verlichting. Ze probeerde wanhopig lucht te krijgen. Gek van angst, deed ze haar best om logisch na te denken, maar dat lukte niet. Haar tong zat klem in haar keel. Haar voeten trappelden in wilde stuiptrekkingen op het matras. Haar handen klauwden naar de zachte huid van haar hals en haar keel – misschien kon ze er een gat in maken zodat er lucht naar binnen kon komen?

Toen werd alles zwart en was ze er niet meer, net als haar vader. Alleen was hij, anders dan zij, blij geweest afscheid te kunnen nemen van het leven. De afschuwelijke geluiden die ze had voortgebracht bij haar gevecht om lucht waren verstomd. Haar hoofd zakte langzaam opzij, in een plas bloed, haar ogen nog vol doodsangst. Even bleef alles stil, toen werd de cd-speler op het andere nachtkastje aangezet en klonk er muziek.

Even later trok de bezoeker van de vrouw zachtjes de slaapkamerdeur achter zich dicht, waarmee hij liet zien over veel betere manieren te beschikken dan hij tot nu toe had getoond.

1

Maandag 9 juli 2007

‘WIL JE ME NU ECHT VERTELLEN DAT Markús alleen de kelder aan het opruimen is? Je gelooft toch zelf ook niet dat een berg rotzooi de reden is waarom hij niet wilde dat er iemand vóór hem naar beneden ging?’

Advocaat Thóra Gudmundsdóttir glimlachte beleefd naar de man die tegen haar sprak, een archeoloog met de naam Hjörtur Fridriksson, maar gaf geen antwoord op zijn vraag. Dit begon uit de hand te lopen. Ze voelde zich slecht op haar gemak; de walm van rook en as die in de lucht hing irriteerde haar ogen en neus, en ze was bang dat het plafond elk moment naar beneden kon komen. Op weg naar de kelderdeur hadden ze met z'n drieën om een enorme berg aschtig puin heen moeten lopen waar het dak was ingestort op het met een ingewikkeld dessin versierde tapijt, waarop Thóra even aan de elastische kinband van haar helm had gevoeld om zich ervan te verzekeren dat hij stevig vastzat. Ze schuifelde wat heen en weer en keek gegeneerd op de klok. Vanuit de kelder hoorden ze een doffe klap. Waar was die man in vredesnaam mee bezig? Markús had gezegd wel even nodig te hebben, maar noch zij, noch de archeoloog kon inschatten wat zijn definitie van ‘even’ was. ‘Hij zal zo wel komen,’ zei ze zonder al te veel overtuiging en staaarde naar de scheve deur, in de hoop dat

hij opeens zou opengaan en ze de kwestie konden afwickelen. Ze keek instinctief naar het plafond, klaar om weg te springen als het ernaar uitzag dat het naar beneden zou komen.

‘Maak je geen zorgen,’ zei Hjörtur, omhoog wijzend. ‘Als het plafond zou instorten, was dat lang geleden al gebeurd.’ Hij slaakte een zucht en wreef over zijn ongeschoren kin. ‘Heb je enig idee wat hij daarbeneden uitvoert?’

Thóra schudde haar hoofd, niet bereid de plannen van haar cliënt te bespreken met iemand die niets met de zaak te maken had.

‘Hij zal toch wel iets hebben laten doorschemeren?’ zei Hjörtur. ‘We zijn hier al zo lang naar op zoek.’ Hij keek Thóra aan. ‘Ik wil wedden dat het met pornografie te maken heeft. Dat denken de anderen ook.’

Zij haalde haar schouders op. Die gedachte was zeker ook bij haar opgekomen, maar ze had niet voldoende fantasie om zich te kunnen voorstellen wat echt te weerzinwekkend of beschamend kon zijn om aan een vreemde te laten zien. Een film van de seksuele avonturen van de huiseigenaar? Heel onwaarschijnlijk. In de jaren zeventig hadden nog maar heel weinig mensen een videocamera gehad en ze betwijfelde of het type film dat destijds werd gebruikt de verwoesting die over de eilanden was neergedaald kon hebben overleefd. Bovendien was Markús Magnússon, die nu in de kelder was, nog maar vijftien toen het huis onder lava en as verdween en waarschijnlijk nog niet echt aan dat soort dingen toe geweest. Niettemin was er iets in die kelder waar hij dolgraag bij had willen komen voordat zij naar beneden gingen. Thóra zuchtte. Hoe kwam het toch dat zij altijd dit soort types op haar pad vond? Ze kende geen enkele andere advocaat die zulke vreemde zaken aantrok en zulke eigenaardige cliënten. Ze besloot Markús straks eens te vragen wat hem ertoe had gebracht haar kleine advocatenpraktijk te bellen, in plaats van een van de grotere, toen hij had besloten te eisen dat de opgraving wettelijk zou worden tegengehouden. Als hij ooit terugkwam uit die kelder. Ze trok de hals van haar trui over haar mond en neus en probeerde erdoorheen te ademen. Dat was al iets beter. Hjörtur glimlachte.

‘Heus, je raakt eraan gewend,’ zei hij. ‘Maar hopelijk zal het niet nodig zijn – het duurt wel een paar dagen.’

Thóra rolde met haar ogen. ‘Verdomme, hij hoeft er toch niet te gaan wónen,’ mompelde ze door haar trui heen. Toen trok ze de trui weer omlaag om naar Hjörtur te glimlachen. Ze had het aan hem te danken dat alles tot nu toe zo soepel verliep, en dat het nog niet nodig was geweest een gerechtelijk bevel te eisen. Dat zou trouwens toch een tijdelijke maatregel zijn geweest, aangezien Markús en zijn familie geen enkel recht meer op het huis konden doen gelden. Het huis en alles wat zich erin bevond was nu eigendom van de Westmanneilanden en het had weinig zin dat feit te bestrijden, ook al had Markús dat wel geprobeerd. Hij had zich met name gericht op Hjörtur Fridriksson, die man die hier nu naast haar stond. Hjörtur was de leider van het project ‘Pompeii van het Noorden’, dat zich ten doel had gesteld een aantal huizen op te graven die in 1973 tijdens de vulkaanuitbarsting op het eiland Heimaey onder de as waren bedolven. Thóra had sinds het begin van de zaak via telefoon en e-mail veel contact met de man gehad en mocht hem wel. Hij was vaak nogal lang van stof, maar leek heel redelijk en liet zich niet snel provoceren. Hjörturs geduld was behoorlijk op de proef gesteld, want Markús gedroeg zich maar al te vaak als een echte klootzak. Hij had geweigerd ook maar de geringste aanwijzing te geven waarom hij er zo tegen was dat zijn ouderlijk huis werd blootgelegd, had aan één stuk lopen zeuren over inbreuk op zijn privacy en had Thóra op alle mogelijke manieren het werken bemoeilijkt. Toen het door Markús’ stijfkoppigheid niet was gelukt tot overeenstemming te komen, had ze Hjörtur als laatste redmiddel gevraagd of hij niet gewoon een ander huis kon gaan opgraven. Hij had tenslotte keus genoeg. Maar dat was uitgesloten, omdat Markús’ ouderlijk huis als een van de weinige huizen in de omgeving uit beton was opgetrokken, zodat er meer kans bestond dat het de catastrofe op enigerlei wijze had weten te doorstaan. De opgraving had niet ten doel een huis bloot te leggen dat alleen nog uit puin bestond.

Thóra was zich al aan het inlezen hoe ze het best een gerechtelijk bevel tegen de opgraving kon krijgen toen opeens was geble-

ken dat het Markús alleen om de kelder van het huis te doen was. Eindelijk konden ze het over zinnige oplossingen hebben en Hjörtur had de volgende regeling voorgesteld: eerst zou het huis worden opgegraven en gelucht en vervolgens zou Markús als eerste de kelder in mogen, om alles weg te halen wat hij wilde. Na enig nadenken was hij met dit compromis akkoord gegaan en kon Thóra opgelucht ademhalen. Markús kon met gemak de kosten van eindeloos procederen opbrengen, aangezien hij allesbehalve armlastig was. Zijn familie bezat een van de grootste visserijbedrijven van de Westmanneilanden en ook al had Thóra er niets op tegen goed voor haar werk te worden betaald, toch zat het haar niet lekker te moeten werken in het besef dat ze haar doel toch nooit zou bereiken. Het was een enorme opluchting voor haar toen Markús met Hjörturs voorstel akkoord was gegaan; nu kon ze de puntjes op de i gaan zetten wat de overeenkomst betreft, zoals hoe Markús' bezoekje aan de kelder in z'n werk zou gaan, hoe ze konden garanderen dat anderen niet de kans zouden krijgen vóór hem een kijkje te gaan nemen, enzovoort. Vervolgens was de overeenkomst getekend en hoefden ze alleen nog maar te wachten tot de opgraving ten einde was.

En daar stonden ze nu, de archeoloog en de advocaat, naar een scheve kelderdeur te staren, terwijl een man die in 1973 nog maar een tiener was geweest onder hun voeten worstelde met een verschrikkelijk geheim.

‘Halleluja,’ zei Thóra, toen ze voetstappen op de keldertrap hoorden.

‘Ik hoop van harte dat hij heeft gevonden wat hij zocht,’ zei Hjörtur somber. ‘We hebben geen rekening gehouden met de mogelijkheid dat hij met lege handen bovenkomt.’

Thóra duimde er eveneens voor en staarde naar de deur.

Ze keken gespannen hoe de deurknop werd omgedraaid en vol ongeloof toen de deur slechts op een kiertje openging. Ze keken elkaar even aan en toen boog Thóra zich naar voren en zei, heel kalm, in de opening: ‘Markús, is er iets aan de hand?’

‘Je moet naar beneden komen,’ was het antwoord. Zijn stem klonk vreemd, maar het was moeilijk te zeggen of hij opgewon-

den, teleurgesteld of verdrietig was. Het schijnsel van zijn zaklantaarn scheen door de kier en verlichtte Thóra's voeten.

'Ik?' vroeg Thóra, verbijsterd. 'Naar beneden?' Ze keek over haar schouder naar Hjörtur, die zijn wenkbrauwen optrok.

'Ja,' zei Markús, op dezelfde raadselachtige toon. 'Ik heb je advies nodig.'

'Mijn advies?' echode ze. Wanneer ze om woorden verlegen zat, had ze de gewoonte alles wat tegen haar werd gezegd te herhalen, zodat ze wat tijd had om over haar antwoord na te denken.

'Ja, je rechtskundig advies,' zei de stem achter de deur.

Thóra richtte zich op. 'Je kunt van mij alle adviezen krijgen die je wilt, Markús,' zei ze. 'Maar met ons advocaten gaat het zo: wij hoeven datgene waarover wij advies geven niet zelf te ervaren. Er is dus geen enkele reden waarom ik samen met jou naar beneden zou moeten klauteren. Vertel me waar het om gaat, dan zet ik in mijn kantoor in Reykjavík een advies voor je op papier.'

'Je moet naar beneden komen,' zei Markús. 'Ik heb geen schriftelijk advies nodig. Mondeling is prima.' Hij zweeg even. 'Ik smeeek het je. Kom alsjeblieft mee naar beneden.'

Thóra had Markús nog nooit zo nederig horen klinken. Ze had hem alleen hautain en eigenzinnig meegemaakt.

Hjörtur wierp Thóra een norske blik toe. 'Doe nu maar gewoon wat hij vraagt, dan hebben we dat gehad. Het is volkomen veilig en ik wil hier nu wel eens weg.'

Ze aarzelde. Wat kon daarbeneden in vredesnaam te zien zijn? Ze voelde er helemaal niets voor af te dalen naar een plek waar het nog donkerder was en nog erger stonk. Aan de andere kant was ze het met Hjörtur eens dat de zaak nu echt afgewikkeld moest worden. Ze vermande zich. 'Goed dan,' gaf ze toe, terwijl ze Hjörturs zaklantaarn pakte. 'Ik kom eraan.' Ze opende de deur ver genoeg om erdoor te kunnen en zag Markús lijkkleek op de trap staan. Zijn gezicht was bijna even wit als de helm die hij op zijn hoofd had. Thóra probeerde er niet te veel belang aan te hechten, aangezien het enige licht afkomstig was van hun zaklampen, die alles een buiten-aardse gloed gaven. Ze slikte. De lucht was hier nog zwaarder, nog stoffiger. 'Wat wilde je me laten zien?' vroeg ze. 'Kom, dan gaan we.'

Markús liep de trap af en de duisternis in. De lichtbundel van zijn zaklamp kon weinig uitlichten te midden van zoveel stof en as en je kon dan ook niet zien waar de treden ophielden. ‘Ik weet niet hoe ik het moet beschrijven,’ zei Markús met eigenaardig kalme stem terwijl hij naar beneden liep. ‘Je moet me geloven als ik zeg dat dit niet is waarvoor ik hier ben gekomen. Maar het is nu wel duidelijk dat je een verbod tegen de opgraving moet zien te krijgen en het huis weer moet laten bedekken.’

Thóra richtte haar zaklamp op haar voeten. Ze had geen zin om te struikelen en met haar hoofd naar beneden in de kelder te vallen. ‘Is hier iets akeligs waarvan je niet op de hoogte was?’

‘Ja, dat kun je wel zeggen,’ antwoordde hij. ‘Ik zou nooit hebben toegestaan dat ze met de opgraving waren begonnen als ik dít verborgen had willen houden. Dat is een ding dat zeker is.’ Hij stond nu op de keldervloer. ‘Ik denk dat ik mezelf in een hele vervelende positie heb gemanoeuvreerd.’

Thóra stapte van de laatste trede en ging naast hem staan. ‘Wat bedoel je met “dít”?’ vroeg ze, met haar lamp om zich heen schijnend. Het weinige wat ze kon onderscheiden leek volkomen onschuldig: een oude slee, een zwaar gebutste vogelkooi, een heleboel dozen en allerlei losse spullen die hier en daar verspreid lagen, alles bedekt met een dikke laag stof en roet.

‘Hier,’ zei Markús. Hij leidde haar naar de rand van een tussenuur. ‘Je moet me geloven, hier wist ik niets vanaf.’ Hij richtte zijn lamp omlaag.

Thóra keek naar de vloer, maar zag niets wat Markús zo bang kon hebben gemaakt, alleen drie hoopjes stof. Ze liet haar zaklamp eroverheen schijnen. Het duurde even voordat ze besepte wat ze zag – en toen wist ze maar net te voorkomen dat ze de zaklamp uit haar hand liet vallen. ‘Goeie god,’ zei ze. Ze liet het licht over de drie gezichten glijden, het ene na het andere. Ingevallen wangen, lege oogkassen, opengesperde monden; ze deden haar denken aan de foto’s van mummies die ze ooit in de *National Geographic* had gezien. ‘Wie zijn die mensen?’

‘Dat weet ik niet,’ zei Markús, duidelijk zelf ook in shock. ‘Maar dat doet er niet toe. Zeker is dat ze al een hele tijd dood

zijn.’ Hij sloeg een hand voor zijn neus en mond, ook al kwam er geen stank van de lijken, trok een gezicht en wendde zijn blik af.

Thóra daarentegen kon haar ogen niet van de stoffelijke resten afhouden. Markús had niet overdreven toen hij zei dat dit er slecht voor hem uitzag. ‘Wat wilde je dan verbergen, als dit het niet was?’ vroeg ze verbijsterd. ‘Als dit bekend wordt kun je maar beter een antwoord klaar hebben.’ Even leek hij te willen protesteren en ze voegde er haastig aan toe: ‘Dat je het huis weer laat begraven alsof er niets gebeurd is, kun je wel op je buik schrijven. Ik kan je verzekeren dat dat geen optie meer is.’ Waarom was alles altijd zo ingewikkeld? Waarom had Markús niet gewoon naar boven kunnen komen met zijn armen vol oude pornografische afbeeldingen? Ze richtte haar zaklamp op hem.

‘Laat me zien waar je voor kwam,’ zei ze, haar bezorgdheid nog vergroot door de nerveuze blik op zijn gezicht. ‘Erger dan dit kan het toch niet zijn.’

Markús zweeg enkele ogenblikken. Toen schraapte hij zijn keel en scheen met zijn zaklamp in een hoekje vlak naast hem. ‘Hiervoor,’ zei hij, zonder met zijn ogen het schijnsel van de lamp te volgen. ‘Ik kan alles uitleggen,’ voegde hij er zenuwachtig aan toe, terwijl hij naar zijn voeten keek.

‘O, jezus!’ riep Thóra uit en haar zaklamp viel met een klap op de grond.